

Gransking

Oddagrein

EITT gott má sigast um granskingarupp-skotið hjá Helenu: tað skapti eitt neyðugt kjak um gransking her á klettunum.

EITTHVØRT framkomið samfelag hevur eitt granskingarumhvørvi fyri neyðini. Hetta skapar gróðrargrundarlag fyri lang-siktaðari sunnari menning. Í veruleikanum hava vit í fleiri ár havt fólk við førleika og áræði at granska. Nakað er komið burtur úr á tí mentunarliga og náttúruvísindaliga økinum.

STØRSTA forðingin hevur verið peningamangul. Nú sær út at verða øðrvísi. Ut-lendingar hava nú áhuga í at seta pening í føroyska gransking. Hetta hevur sínar avgjærdur fyrimunir. Men pengar skulu handfarast við skili. Eisini granskingar-pengar. Higartil hevur tað oftast verið so, at ein stovnur sjálvur hevur søkt sær stuðul til gransking av einum og hvørjum slag – ofta rakstrarískoyti til stovnin – og so hevur verið granskað. Neyvan hevur nøkur skipað granskingarmynd verið til staðar.

NÚ sær út til – m.a. takkað verið nøkrum vaknum tingmonnum – at føroysk gransking fær skipaðar umstøður. Landsstýris-maðurin í granskingarmálum skal nú koma við neyðugum lógum fyri økið, og aftan á tingviðgerð skuldi so verið greitt. Hetta tekur sína tíð, men tann tíðin, ið er neyðug, má brúkast, tí her er talan um arbeiði við longum sjónarringi og harvið stórum skaðavirkningi, um ikki rætt verður atborið.

ENDAMÁLINI við føroyskari gransking eiga at vera fleiri. Fyrst og fremst skal miðjast ímóti einum vísindaligum úrsliti, ið antin kann gagna einsamalt ella sum partur í einari heild. Í øðrum lagi eiga vit at geva samfelagsligt gagn. Tað ger hon, um hon mennir tað fólk, ið arbeiðir við gransking og fær vælútbúgvið fólk til landið. Í triðja lagi má miðjast eftir, at gransking gevur eitt vinnuligt úrslit fyri Føroyar. Hetta seinasta kann blíva ein trupul-leiki. Vit hava tíverri ikki traditið fyri, at vinnufyrirtekur í størri mun sleppa upp í vísindaligar granskingarverkætlanir.

UM vit hyggja at høvuðsvinnuni, so er ein múrur av mistrúgv ímillum vinnu og vísund. Hetta er spell. Vónandi verður hetta broytt sum frá líður. Her er ein stór upp-gáva hjá vísindastovnum og granskingarráði at syrgja fyri at hava áhugaðar vinnufyrirtekur við í granskingarætlanum, soleiðis at hesar fáa innlit í og møguligt gagn av gransking, ið fer fram í okkara landi. Hetta verður gjørt í øllum øðrum londum, so hví ikki her?

Sosialurin

Lesarabrev:

Jú fleiri fólkatingsmenn...

Jú fleiri Nyruppar og fólkatingsmenn teir senda - ella tit bjóða hendanvegin, jú meira fullveldissinnað verði eg, og vóni eg at øll, og kanska fleiri enn tey, ið valdu tjóðveldisflokkinn við seinasta val - hava tað somuleiðis.

Hví eru teir so altráir at koma hendanvegin við »skrekksampanju«? Okkurt býr undir hjá teimum, og okkurt siggja teir seg kunna brúka Føroyar til, um ikki í dag so eitt sindur seinri. Hvat í verðini skulu teir annars við Føroyum, - tann vanligi danskarin, sum bert hevur fingið inn í høvdið, at vit brúka teirra skattapening, ynskiskur okkum har sum piparið grø, - samb. fitta lesarabrevið: »Danmark bør kappe navlestrengen til færingerne. De har - på kredit - lavet en infrastruktur, der efter danske forhold svarer til en seksspolet motorvej ud til »Lars Tyndskids hønsehuse«, undirskrivað av Th. Brobjerg, Birnavej 25, København S.

Óli Breckmann segði undir viðgerðini, Føroyar sum fullveldi: »Vit hava ikki ráð, at hava samband við Danmark«. Eg veit ikki, hvussu hann meinti tað, men áð, sum hann hevði rætt. Vit hava nú ár eftir ár kopierað Danmark, sum er innanfyri EU. Tað verður ov nógv at víðgera øll kopini - MVG' - samtiðarskattin - karensdagar - ldehúsbygningar - stjórnir hjá F. Norman Christensen - Tele-danmark o.s.v. men lat meg bara, eftirsum ein maður í fimmarásum gjørdi grin við posthúsinum, sum føyroyingar hava yvirtekið og ikki megnadu at fáa at geva yvirskot - taka tað sum dømi.

Posthúsið er eftir minari hugsan so peredansk og EU'skt, sum tað kann verða, tó undantikið at adressukort o.a. eisini hava føroyskan tekst. Skal tú hava ein pakka frá posthúsinum, fær tú fyrst eina grøna fráboðan - síðani eina gula við toll, MVG og Gatt tolli - (hvát er t.d. gatt tollur? er tað nakað føyroyskt?) - so kanst tú fáa pakkann, um hann kostar minni enn 3.000 kr. annars skal tú útgera hvønn einasta lut í nettovækt til toll-avgreiðsluna. Eg hevði einaferð samlað evningslutir (skúli), so sum blýantar, penslar, litir, viskileður o.a. undir eina vekteind, men fekk tað spjandansmeg aftur í høvdið - rættað, har tað nú stóð nakað soleiðis: 2,7 kg. av viskileður - 1,9 kg. blýantar o.s.fr. Eg kundi hugsa mær, at sæð tann føyroying, sum fór at skriva

Jú fleiri Nyruppar og fólkatingsmenn teir senda - ella tit bjóða hendanvegin, jú meira fullveldissinnað verði eg, sigur Elin Dahl Johannesen

doktararitgerð um, hvussu nógv viskileður føyroyingar hava nýtt, síðan Danmark kom inn í EU. (Hetta er avgjört eingin ábreiðsla til tykkum, sum arbeiða á posthúsinum, tvørturímóti haldi eg hetta vera óneyðugt »putl«, sum verður lagt omaná tykkara veruliga neyðuga arbeiði).

Hyggjið her: »Bønir Faðir vár, hevur 50 orð, tey 10 bóðini og amerikanska mannarrættindavirlýsingin hava 300 orð. Men eitt EU-direktiv um KARAMEL framleiðslu, hevur ikki færri enn 26.911 orð. Jú! tú læs rætt! karamellur (fløtakaramellur). Hetta kann man kalla proportionseiking.

Skulu vit hava eitt føyroyskt posthús, skal tað vera føyroyskt, og tá hevði tað óivað givið yvirskot - eitt adressukort við einum pakka til Australien, og pakkinn hevði komið líka skjótt fram, sum nú við 4 kopium aftrat. Hvør krevur annað? Vit eru ikki í EU og hava onga orsök at nýta EU-direktiv, við so villum bureaukratiði, sum koyrir vanliga Pallega um koll av strongd, harafturímóti eiga vit at vísa, at vit eru eitt fólk, ið vil hava okkara egna skipan, og ikki altíð »bogna« undan og taka upp tað ið DK og EU krevja. Hvussu ofta hava vit ikki broytt okkara FØ, tí tað ikki passaði hinum londunum. Gera íslendingar soverðið? Ja, um teir so gera, so standa vit sterkari við at vísa okk-

um við pannuni hægri uppi. Hetta við »at man má fyrri at kunna selja, keyp aog verða uppi«, er ivaleyst bara nakað, vit bílla okkum. Danmark og Brussel eru ikki einastu stöð, ið keypa og selja, og fyrri alt tað, so liggja Føroyar so mitt fyrri, sum nakað annað land, í fríðum reinum sjógv. Eg havi t.d. hoyrt frá svensku tjóðbankastjóra, at føyroyingar høvdu staðið seg best, um vit hava haft okkara egna gjaldoyra. Hvussu nógvir føyroyingar munnu vera samdir við hann?

Skulu vit hava fullveldi, mugu vit liva føyroyskt, og tá høvdu vit lívað væl verið vís í tí... Kærleikin til móðurlandið telur meira, enn at búgva í glæstriborg við einum Mercedes utanfyri.

Ein grikskur filosofur spákaði sær ein dagin á markedsplássinum í Athen. Aftaná at hava eygleitt allar vørurnar, ið vóru til sølu segði hann: »Sum tað eru nógv ting í verðini, sum eg saktans kann vera fyrriuttan«. Og ein dagur í SMS eiga at vekja somu fátan okkara millum. Tað eru so mong ting, vit kundu ynskt okkum at átt; men vit kunnu meira enn so vera tey fyrriuttan og liva lukkuliga hagi alt.

Okkurt vinnandi er við lítlum Føroyum, verið vís í tí, annars høvdu ikki allir higartil fólkatingsmennirnir verið her, og leggið tí merkis, smáhóttanirnar!! Eingin vetrartyrluflogving, stórt

avgjald til føyroyingar, ið flýta til DK við bili. Tað kemur meira, tað eri eg vís í, men tað ræður um at vera vakinn og lurta.

Eg skal enda við at siga, sum omma segði við abba: »Gevst ikki Jóannes« - »Gevst ikki Høgni«.

Jóannes bóndi var gamal og doyði stutt áðrenn fyrstu loysingina í 1946 - tú ert ungur og vitugur, og hevur nógv fólk aftanfyrri teg, sum vit vóna ikki fara at svíkja nú. Tað harmar meg, at tíni lestrarvinir úr DK, stínga teg í ryggin í blóðunum, ístaðin fyri at tosa við teg og rætta tær eina hjálpanði hond.

Elin Dahl Johannesen

**Lesið
eisini
Sosialin
á Inte-**

www.sosialurin.fo